

Nr 293.

Av herr Hjalmarson m. fl., om utredning av förutsättningarna för ett system med efter pensioneringsålder differentierade folkpensionsförmåner.

Det är ett allmänt känt och livligt diskuterat faktum, att det närmaste decenniets befolkningsprognos för vårt land väcker allvarliga bekymmer för vår arbetskraftsbalans. De produktiva åldrarna komma att åläggas en relativt sett successivt ökande försörjningsbörd gentemot de icke produktiva — överåriga och underåriga. Detta problem blir särskilt allvarligt i ett land med hög, skattefinansierad socialpolitisk standard. Samtidigt som de produktiva gruppernas samlade skattekraft relativt sett minskar, komma anspråken på medel till skolor och folkpensioner kraftigt att stiga. De arbetande kunna härigenom komma att åläggas orimliga bördor, vilket i sin tur kan bidra till att minska deras arbetsvilja och arbetsförmåga. Att detta kan komma att få ödesdiga verkningar för vår levnadsstandard torde icke behöva särskilt understrykas.

Allmän enighet torde föreligga om önskvärdheten att förmå den äldre arbetskraften att efter måttet av fysisk och psykisk förmåga kvarstå i produktionen så länge som möjligt. Staten har för sina egna tjänstemän — om än i begränsad utsträckning — öppnat möjligheter att kvarstå i tjänst eller övergå till annan lämplig sysselsättning efter ingången i pensionsåldern. Med säkerhet skulle ytterligare mycket stå att vinna genom en generösare löne- och pensionspolitik gentemot de överåriga, som anse sig kunna stå kvar i tjänst.

Vid genomförandet av nu gällande folkpensionssystem torde riksdagen, då den enhälligt valde ett alternativ med icke behovsprövade folkpensionsförmåner, i stor utsträckning ha vägletts av önskemålet, att en behovsprövning icke skulle lägga hinder i vägen för den överåriga arbetskraften att kvarstå i produktivt arbete. Dessa riksdagens intentioner synas dock i stor utsträckning ha motverkats genom den oförutsedda omfattning som systemet med behovsprövade statliga och framför allt kommunala bostadstillägg fått. Folkpensionärer, som äro fullt arbetsföra, torde för närvarande i många fall avstå från en arbetsinsats exempelvis i industrien enbart på den grunden att de eljest skulle gå miste om det kommunala bostadstillägget.

Problemet allvar gör det emellertid motiverat att söka efter andra möjligheter att stimulera den äldre arbetskraften till produktiva insatser. En länkbar utväg skulle härvid vara att differentiera folkpensionsbeloppen så till vida, att en folkpensionär, som frivilligt kvarstode i produktionen och avstode från att uppbära folkpension ett eller flera år, skulle, när han läm-

nar arbetet, få tillgodoräkna sig ett högre folkpensionsbelopp efter en glidande skala. En grund för detta högre belopp kan erhållas genom en försäkrings-teknisk omräkning av förmånerna efter samma grunder som för närvarande sker — i motsatt riktning — vid inräkningen av folkpensionsförmånerna i de statliga tjänstepensionerna. Härutöver torde emellertid ett ytterligare tilläggsbelopp av premiekaraktär, större ju längre pensionen uppskjutes, lämpligen böra utgå. Principen med en valfri pensionsålder är redan knäsat inom pensionsstyrelsens frivilliga försäkring, där den försäkrade efter eget val kan välja tidpunkt för pensioneringen mellan 55 och 67 år.

Förutom de fördelar, som ur produktionssynpunkt stode att vinna genom ovan antydda ordning, torde man icke böra underskatta det psykologiska värdet i ett system, som gör det möjligt för den enskilde pensionären att själv fritt välja tidpunkten för sin pensionering och att härigenom genom egna insatser bidra till en bättre standard under den tid då pensionen uppbäres. Värdet av dessa pensionärens produktiva insatser kommer otvivelaktigt att vara mångdubbelt större än de tilläggsbelopp på de uppskjutna folkpensionerna som kunna komma att utgå.

De tekniska förutsättningarna för genomförandet av här föreslagna åtgärder äro givetvis av den karaktären, att de böra göras till föremål för prövning av särskilda sakkuniga. Härvid torde särskilt böra beaktas de erfarenheter, som utomlands vunnits av liknande system. Sålunda har i England prövats en ordning med efter pensioneringsålder differentierade folkpensionsförmåner, enligt uppgift med gott resultat.

Med anledning av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning av förutsättningarna för ett system med efter pensioneringsålder differentierade folkpensionsförmåner.

Stockholm den 26 januari 1950.

Jarl Hjalmarson.

Ernst V. Staxäng.

Folke Kyling.

Martin Skoglund.

Elis Håstad.

Torgil von Seth.

Erik Hagberg

i Malmö.